

Усходні вектар

— Ды задаўбалі гэтыя ляхі! Дзяруць з нас тры скуры. А мы ўжо і па адной не маем. То хабар ім валачы, то паі да паўсмерці. Колькі можна цярапець? — пераймаўся Алесь. — Не паспеў з адным расплаціцца, другі паўзе па грошы. Мы хто? Кантрабандысты ці мафіёзнікі? Ці ведаеце, хлопцы, чым адрозніваецца кантрабандыст ад мафіёзі?

Хлопцы толькі паціснулі плячамі. Ніхто дагэтуль нават і не спрабаваў задумацца пра такое філасофскае пытанне. Жыццё ёсць такое, якое ёсць. Стаіць на мяжы нейкі паўдурак у мундзіры і ты мусіш яму заплаціць, каб правезці лішнюю літроўку спірту. А мафіёзі ён, ці проста паднявольны, які дзеліцца сваім нелегальным прыбыткам з начальнікам, цябе, папраўдзе, мала цікавіць. Такое жыццё. Не падмажаш — не паедзеш. Каб нешта знайсці, трэба спачатку нешта кінуць наперад.

—А я вам растлумачу, чым адрозніваецца звычайны бандыт ад мафіёзі, — не супакойваўся Алесь. — Бандыты дзеюць самі па сабе. У іх ёсць свой кодэкс гонару і пэўныя абавязкі перад бандыцкай супольнасцю. І ўсё на гэтым. А мафіёзі — гэта бандыты, якія маюць падтрымку і ахову дзяржаўных структур. У іх

не толькі няма аніякага кодэксу гонару, але і гонару зусім. Для іх важным ёсць толькі загад зверху. І яны яго мусяць выканаць. Адным словам — бюракратыя. Вось і тут яе развялі. Беларускаму мытніку заплаці, польскаму заплаці, а сабе застаецца дуля. Пара мяняць вектар дзейнасці.

— А што ты прапаноўваеш? — нясмела спытаўся Васька. — Мы ж, кантрабандысты, таксама народ трохкі незаконнапалухмяны. Мусім дзеіць у тых варунках, якія ёсць.

— Мы?! — абурыўся Алесь. — Ды мы эліта! У нас гонар — найвышэйшы закон. Мы можам парушаць што хочаш. І законы дзяржаўныя, і законы свету злачынага, і нічым не пераймацца. Бо мы жывём па законах сумлення. Амаль па Бібліі. Робім людзям толькі тое, што сабе жадаем. Вось ты, адмовіўся б, калі хтосьці прадаў табе гарэлку танней, чым у краме?

Аргумент быў сапраўды пераканаўчы. Хто табе адмовіцца ад таннейшага. Ды і адчуць вартасць сваёй прафесіі каму не даспадобы. Але Васька не супакойваўся.

— І што ты прапаноўваеш? — дамагаўся ён. — Можна, каб не даваць хабар, нам пайсці працаваць у калгас? Растлумач людзям, пра што ты тут распінаешся цэлую гадзіну?

— І растлумачу, — упэўнена заявіў Алесь. — Хопіць нам хабар гэтым сабакам даваць. Пара мяняць вектар дзейнасці на ўсходні. Там мытняў няма. Вязі ў Расію ўсё, што хочаш. Асабліва там добра купляюць золата. Бярэм у Польшчы золата на ўсе грошы што ёсць і сам чорт нам не брат.

Перспектывы разбагацець на золаце зацікавілі ўсіх. Ды і сапраўды абрыдла хабар даваць палякам. Каб хоць усё па-чалавечы было. А то дзяруць з цябе грошы, ды яшчэ з такім выглядам, што ласку табе робяць. Аб'ядналі мы свае капіталы, ды гайда па золата для маскалёў.

На беластоцкім рынку золата было тады больш, чым ва ўсіх золатакапальнях свету. Ды і ніхто нікога не падманваў. На працягу дзевяностых гадоў дваццатага стагоддзя не зарэгістравана аніводнага выпадку, каб замест золата падсунулі штосьці іншае. Мы накуплялі ланцужкоў і бранзалетаў ды рушэлі, паціраючы рукі ад мяркуемага прыбытку, у Маскву. Мыгняў на ўсходняй мяжы Беларусі сапраўды не было. Але, як толькі мы ступілі на перон беларускага вакзала ў Маскве, адразу зразумелі — мыгні ў Расіі паўсюль.

Першы міліцыянт, які нам трапіўся на шляху, адразу запатрабаваў грошы. Яго не цікавіла хто мы, адкуль мы і чаго прыехалі.

— Хочаце ў Маскву — плаціце, — бессаромна заявіў ён, глядзячы паверх нас бескаляровымі маргалкамі, над якімі ззяла кукарда з двухгаловым арлом.

Плаціць нам справа звыклая. Але, калі перавозычы кантрабанду ў Польшчу, мы плацілі найбольш два разы, раз беларускаму мытніку і раз польскаму, то Расія нам паказала цуды вымагальніцтва. Грошы з нас здзіралі ўсе, хто меў уладу. Часамі здавалася, што каб гандляваць у Маскве, трэба даць хабар усім яе жыхарам. А іх жа там дзесяць мільёнаў. На ўсіх, калі разабрацца, фізічна не прывязеш столькі золата. А як мы перасталі даваць хабар, тлумачачы, што ўжо заплацілі, нас арыштоўвалі, прывозілі ў пастарункі, білі і гаварылі толькі адно слова — „Деньги!”. І нават, калі мы ўрэшце прызналіся, што мы кантрабандысты, але ўсё ў нас ужо забралі, нейкі міліцэйскі начальнік заявіў:

— А мне ўсё адно. Будзьце хоць кантрабандысты, хоць тэарысты. Спярша заплаціце, а пасля рабіце што хочаце. Мяне гэта ўжо не цікавіць.

Вярнуўшыся ў Беларусь без грошай і тавару, мы спыталіся ў Алеся:

— Ну як табе ўсходні вектар нашай дзейнасці?

Той не зразу адказаў. Задумаўся. А пасля падмаргнуў левым вокам ды рассямяўся:

— Аблупілі, хлопцы, нас да ніткі. Няма чаго туды больш сунуцца. У Расіі ніколі не будзе кантрабандыстаў. І таму мне іх шкода. Кантрабандыст толькі тады кантрабандыст, калі ёсць мяжа ды мытня. А як няма адной мяжы, то іх тады мноства. Кожны міліцыянт робіць сваю. А дзе няма кантрабандыстаў — ёсць толькі тэарысты.